

Συμβούλιο
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Βρυξέλλες, 13 Νοεμβρίου 2023
(OR. en)

15151/23

SOC 743
EMPL 530
EDUC 421
ECOFIN 1143

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2024: Πράσινες συλλογικές διαπραγματεύσεις — Συζήτηση προσανατολισμού

Επισυνάπτεται για τις αντιπροσωπίες καθοδηγητικό σημείωμα της Προεδρίας για το ανωτέρω θέμα, ενόψει της συζήτησης προσανατολισμού που θα πραγματοποιηθεί στο Συμβούλιο (EPSCO) στις 27 Νοεμβρίου 2023.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

«Πράσινες συλλογικές διαπραγματεύσεις για μια δίκαιη πράσινη μετάβαση»

Η απαλλαγή της οικονομίας από τις ανθρακούχες εκπομπές, η ενεργειακή απόδοση, η κυκλική οικονομία και, γενικότερα, η κλιματική αλλαγή, αποτελούν πλέον κεντρικά θέματα του πολιτικού θεματολογίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της. Αυτό αποδεικνύεται από την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και τις διάφορες πρωτοβουλίες στο πλαίσιο της — όπως η *δέσμη προσαρμογής στον στόχο του 55 % (Fit for 55)* — η οποία συμβάλλει στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, όπως ορίζεται στο ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα, καθώς και τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που στηρίζουν την πράσινη μετάβαση, συμπεριλαμβανομένων του *REPowerEU* και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στο πλαίσιο των κονδυλίων του *NextGenerationEU*.

Η δίκαιη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα αποτελεί βασική πρόκληση της εποχής μας, είναι μακρόπνοη και επηρεάζει πολλούς τομείς, μεταξύ άλλων τα εργασιακά και κοινωνικά θέματα. Η ενίσχυση της απασχόλησης, οι αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και η προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορούν να είναι ανταγωνιστικές πραγματικότητες. Αντιθέτως, είναι αλληλένδετες, αλληλοσυμπληρώνονται και διαμορφώνουν ένα κοινό θεματολόγιο για την εξυπηρέτηση της ευημερίας της κοινωνίας και των αναγκών επιχειρήσεων και εργαζομένων. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η δράση προς μια κοινωνική ένωση πρέπει να είναι σωστά διαρθρωμένες και αμοιβαία επωφελείς σε όλα τα επίπεδα. Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων αναγνωρίζει επίσης τη σημασία της πράσινης μετάβασης και τον αντίκτυπό της στα κοινωνικά δικαιώματα και τις προκλήσεις στον τομέα της απασχόλησης.

Η πράσινη μετάβαση δημιουργεί ευκαιρίες, αλλά και προκλήσεις όσον αφορά την απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας, ο αντίκτυπος των οποίων θα είναι μεγαλύτερος κατά τα επόμενα έτη. Όπως και σε άλλους τομείς, ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των θεσμικών οργάνων, των κυβερνήσεων και των διατομεακών και τομεακών κοινωνικών εταίρων της Ευρώπης πρέπει να έχει εξέχοντα ρόλο στον καθορισμό και στην εφαρμογή των περιβαλλοντικών και ενεργειακών πολιτικών· επίσης, γενικότερα, όλων των πολιτικών που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση λόγω του αντικτύπου τους στην απασχόληση και τις συνθήκες εργασίας.

Για τον λόγο αυτόν, η σύσταση του Συμβουλίου, της 16ης Ιουνίου 2022, σχετικά με τη διασφάλιση δίκαιης μετάβασης προς την κλιματική ουδετερότητα, με την οποία επιδιώκεται η επανεξέταση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πράσινης μετάβασης, κάλεσε τα κράτη μέλη να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν δέσμες μέτρων για την προώθηση της δίκαιης μετάβασης σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους. Ειδικότερα, οι δέσμες μέτρων πολιτικής θεωρούνται αποφασιστικής σημασίας για την ανάπτυξη δράσεων προς στήριξη των ανθρώπων, των τομέων και των εδαφών που επηρεάζονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση. Αυτό είναι ιδιαίτερα αληθές σε ένα πλαίσιο όπου οι κοινωνικές πολιτικές για την αντιμετώπιση της ενεργειακής μετάβασης βρίσκονται ακόμη σε πολύ πρώιμο στάδιο στα περισσότερα κράτη μέλη και ο κοινωνικός διάλογος έχει καίρια σημασία για την αποτελεσματική ανάπτυξή τους.

Όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 25ης Ιανουαρίου 2023 με τίτλο «Ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου στην Ευρωπαϊκή Ένωση: αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού του για τη διαχείριση των δίκαιων μεταβάσεων», ο ουσιαστικός κοινωνικός διάλογος και οι αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις έχουν ουσιαστική σημασία για τον εντοπισμό ισορροπημένων λύσεων κοινών για τις επιχειρήσεις και τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, ώστε να ενθαρρυνθεί η δίκαιη μετάβαση προς μια οικονομία απαλλαγμένη από ανθρακούχες εκπομπές και να προαχθεί η πράσινη και κοινωνική Ευρώπη.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ευνοϊκό περιβάλλον για διμερή και τριμερή κοινωνικό διάλογο, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε όλα τα επίπεδα και συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων με συστηματικό, ουσιαστικό και έγκαιρο τρόπο, στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών και, κατά περίπτωση, των οικονομικών και άλλων δημόσιων πολιτικών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Η σύνοδος ολομέλειας της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής στις 14 Ιουνίου 2023 εξέδωσε γνωμοδότηση με τίτλο «Πράσινες συλλογικές διαπραγματεύσεις: ορθές πρακτικές και προοπτικές για το μέλλον»¹.

Στη συγκεκριμένη γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι «οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν κατάλληλους διαύλους συμμετοχής στη στήριξη της προστασίας του περιβάλλοντος και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής». Με σεβασμό του ρόλου των εθνικών εργασιακών σχέσεων και της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων, η προώθηση των πράσινων συλλογικών διαπραγματεύσεων είναι ένας τρόπος να δοθεί προσοχή στην πράσινη μετάβαση.

¹ <https://www.eesc.europa.eu/el/our-work/opinions-information-reports/opinions/green-collective-bargaining>

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η συζήτηση περιβαλλοντικών θεμάτων στο πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων αφορά διαπραγματεύσιμες ρήτρες — όπως φαίνεται στα παραδείγματα των προσαρτημάτων της ανωτέρω γνωμοδότησης — μεταξύ των κοινωνικών εταίρων στο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων που έχουν άμεσο και έμμεσο αντίκτυπο στο περιβάλλον. Οι ρήτρες αυτές μπορούν να καλύπτουν, μεταξύ άλλων:

- α) τον αντίκτυπο της δραστηριότητας των επιχειρήσεων στο περιβάλλον,
- β) την προστασία των εργαζομένων από τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής και κλιματικής αλλαγής,
- γ) τον αντίκτυπο της πράσινης μετάβασης στη δραστηριότητα μιας επιχείρησης όσον αφορά την οργάνωση της εργασίας, τις αλλαγές στα επαγγελματικά προφίλ και τις δεξιότητες των εργαζομένων,
- δ) την εσωτερική παρακολούθηση της εφαρμογής των όρων που περιέχουν τα στοιχεία α), β) και γ).

Μεταξύ των άλλων συμπερασμάτων και συστάσεων της γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ καλεί την Ένωση και τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν να στηρίζουν περαιτέρω δράσεις και πρωτοβουλίες που θα ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους να προσαρμοστούν στην πράσινη μετάβαση, και να εξετάσουν το ενδεχόμενο ύπαρξης, μεταξύ άλλων μέτρων, της έννοιας των εργαζομένων που ορίζονται να ενεργούν ως εκπρόσωποι σε θέματα περιβαλλοντικής μετάβασης ή ως σημεία επαφής για θέματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική και οικολογική μετάβαση στον χώρο εργασίας.

Σε ευρωπαϊκό διατομεακό επίπεδο, η πράσινη μετάβαση και οι προκλήσεις της στον κόσμο της εργασίας έχουν εξεταστεί, για παράδειγμα, στη δήλωση των Ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων της 30ής Μαΐου 2017 σχετικά με την αξιοποίηση του δυναμικού της πράσινης οικονομίας για τη δημιουργία θέσεων εργασίας² ή στις συστάσεις της 9ης Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με την κυκλική οικονομία στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου³.

Παρά τις διάφορες πρωτοβουλίες που προαναφέρθηκαν, ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων στη διαχείριση και τη διασφάλιση της δίκαιης πράσινης μετάβασης είναι δυνατόν να ενισχυθεί περαιτέρω.

² https://www.buinessseurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/2017-05-30_european_social_partners_statement_on_greening_economy_for_jobs_creation.pdf

³ https://resourcecentre.etuc.org/sites/default/files/2021-11/Final%20report%20circular%20ecenomy_Recommendations_v3_0.pdf

Βάσει ορισμένων υφιστάμενων συμφωνιών σε διάφορους ευρωπαϊκούς τομείς και επιχειρήσεις που αναφέρονται στην προειρημένη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, είναι αναγκαίο να προχωρήσουμε προς τις πράσινες συλλογικές διαπραγματεύσεις όπου οι κοινωνικοί εταίροι, σε διάφορα επίπεδα διαπραγμάτευσης, θα έχουν σημαντική συμβολή ώστε να καταστούν οι εταιρείες πιο βιώσιμες, ανθεκτικές και παραγωγικές, καθώς και προσηλωμένες στην αξιοπρεπή εργασία.

Το δυνητικό περιεχόμενο των πράσινων συλλογικών διαπραγματεύσεων θα είναι:

- ο αντίκτυπος της πράσινης μετάβασης στην απασχόληση και στην εδαφική και κοινωνική συνοχή·
- η δημιουργία πράσινων θέσεων εργασίας·
- μεταβάσεις μεταξύ των διαφόρων τομέων δραστηριότητας και της απαιτούμενης απόκτησης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης των εργαζομένων·
- κινητικότητα στις πόλεις για πρόσβαση στους χώρους εργασίας·
- ενεργειακή απόδοση στην παραγωγική δραστηριότητα και στην παροχή εργασίας·
- ενημέρωση των εργαζομένων και διαβούλευση μαζί τους μέσω του διορισμού εκπροσώπων για την πράσινη μετάβαση ή της συμμετοχής τους σε ειδικές επιτροπές·
- περιβαλλοντική κατάρτιση των διαπραγματευόμενων συλλογικές συμβάσεις.

Όλα αυτά τα θέματα θα πρέπει να συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου.

Προσέτι, αξίζει επίσης να εξεταστεί η συμβολή των συλλογικών διαπραγματεύσεων στη δημιουργία δίκαιων συνθηκών εργασίας και στην πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων ενώπιον της κλιματικής αλλαγής, όπως καταστάσεις ακραίων θερμοκρασιών ή άλλων δυσμενών καιρικών φαινομένων, λόγω των σημαντικών επιπτώσεών τους στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Τέλος, οι πράσινες συλλογικές διαπραγματεύσεις μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλο μέσο για την προαγωγή περισσότερης δημοκρατίας στην εργασία και, ταυτόχρονα, να επιτρέψουν στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και την Κοινωνική Ένωση να αλληλοσυμπληρώνονται, λαμβανομένων επίσης υπόψη των στόχων που καθορίζονται στον πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

Σε αυτό το πλαίσιο καλούνται οι Υπουργοί να ανταλλάξουν απόψεις γύρω από τα ακόλουθα θέματα:

- Πώς μπορούν οι συλλογικές διαπραγματεύσεις να στηρίξουν την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, να αυξήσουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και να συνοδεύσουν τη δίκαιη μετάβαση προς κλιματική ουδετερότητα; Υπάρχουν πρόσφατες εμπειρίες και ορθές πρακτικές πράσινων συλλογικών διαπραγματεύσεων στο κράτος μέλος σας;
 - Με σεβασμό της αυτονομίας των κοινωνικών εταίρων, ποια μέτρα θα μπορούσαν να ληφθούν από την Ένωση, τα κράτη μέλη και τους ίδιους τους κοινωνικούς εταίρους για την προώθηση των πράσινων συλλογικών διαπραγματεύσεων; Πώς θα μπορούσε να συμβάλει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο;
-